

POŽAR TURŠKEGA PARLAMENTA: PALAČA ČIRAGAN V PLAMENIH

Književnost.

Slovenska.

Romantika. Spesnil dr. Ivan Pregelj. Gorica 1910. Tako navaden naslov in ponižna oblika, pa tako ljubeznive in pri najglobljem viru poezije zajete pesmi! Ivan Pregelj je doma tam, kjer je žgolel gorški slavček, Simon Gregorčič; obema je skupna jasnost in neprisiljenost misli, od krščanskega idealizma ublažena otožnost in lepa preprostost v vsej dikciji. Modernemu srcu pa je bližji Pregelj, pa tudi globlje posega v probleme in kaže zelo razvito miselnost, ki se upa do najtežavnih vprašanj. Pregelj je tudi samsvoj, izviren, in kar bo njegovi zbirki pesmi dalo brezdvoma precejšnjo veljavo, je to, da je pesnik otrok našega katoliškega gibanja, kar utripa skoro v vsakem verzu. Ime zbirke smo zato imenovali pre-skromno, ker večinoma vse pesmi obravnavajo naj-obsežnejšo in najlepšo snov za poezijo, religio-znost, pa je ne obravnavajo samo, ampak tudi zadenejo in izražajo tako, da se smejo postaviti poleg Medveda, Ketteja in Silvina Sardenka; drugih pa itak nimamo. Golgota ali Vstajenje bi se morale te poezije glasiti, zakaj neskončnost krščanstva s svojim samopremagovanjem in mrtvičenjem na eni in s svojo zmagoslavnostjo ter bogapodobno blaženostjo na drugi strani se iz njih zrcali in časih se glasi iz njih akord, soroden nedosežni veličini psalmov, le bolj otožen in otročje vdan, kakor drugače sploh ne zna slovensko ljudstvo. S toliko ljubeznijo prebereš Pregljeve pesmi, kakor poslušáš tiste stoletnega trpljenja in upanja prekipevajoče melodije, ki jih poje naše ljudstvo na svojih božjih potih, in če ni še vse, kar je Pregelj tu izpesnil, izpiljeno in dovršeno, pa se niti za trenotek ne obotavljamo reči, da bi on mogel postati najboljši naš religiozni pesnik. Tisto visoko misel

večnosti, ki ga vsega prešinja, je sam definiral v lepi pesmi, značilno naslovljeni z vprašajem, v zadnjih kiticah:

„In eni zovejo jo um,
in drugi duševno življenje,
jo tretji kličejo stremljenje,
pravzrok in voljo in pogum.

Človeštva grb iz prvih dni;
po njej smo z Večnostjo si v rodi,
ki rekla je nebitju: bodi,
in rekla duši: ne umri!...“

Ali pa tisti v svoji preprostosti krepki verzi, kako Bog kliče dušo:

„Z meglo jutro mlado vstaja,
pojejo zvonovi vanj:
O, kdor spiš še, se otresi
teme nočne, nočnih sanj!

Z mlado grozo te prešini
glas kličočega z neba:
Dolgo hodil si z drugovi,
danes bodiva sama!

Mojih vzornih potov črto
premišluj, srce mi daj!
Ti od danes si do jutri,
jaz sem večni vekomaj!“

Pravtaka slika moderne dobe:

„Nemir, nestalnost, dvom, obup
nemoč v resnice dušah lačnih,
trpljenja sitih, v srcih mračnih
zavisti blede jedki trup.

In eden slep je, drugi glup,
in tretji za fantomi v zračnih
višavah plava, ta v temačnih
je beznicah prijatelj kup.

O doba padajočih zvezd...
ti naša prosvetljena doba;
bahata laž in bol do groba!“